

**ارائه الگوی راهبردی در اداره امور مبارزه با موادمخدر
بر اساس منظومه فکری حضرت آیت الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)**

حمیدرضا کاشف^۱

علیرضا جزینی^۲

افشار امیری^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۳/۶

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۱۱/۲۰

چکیده:

نظام جمهوری اسلامی ایران پس از سال‌ها تلاش مستمر در مبارزه با موادمخدر، با وجود برخورداری از تجارب و دانش‌های ضمنی و صریح، فاقد الگوی راهبردی مدون، مستند، نظریه شده و هدفمند در زمینه اداره امور مبارزه با موادمخدر است؛ بر این اساس، تحقیق حاضر به دنبال ارائه الگوی راهبردی اداره امور مبارزه با موادمخدر بر اساس منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) است. این تحقیق از نوع کاربردی و توسعه‌ای و روش تحقیق آمیخته می‌باشد. در بخش کیفی، به منظومه فکری حضرت آیت‌الله امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) پرداخته شد و در قالب روش داده بنیاد، الگوی راهبردی پژوهش استخراج شد و در بخش کمی با استفاده از نظر ۲۱۰ نفر از نخبگان، ضمن حذف مفاهیم و مقوله‌های ناهمگن از روش‌های توصیفی استنباطی استفاده شد. یافته‌های این پژوهش در قالب الگوی راهبردی اداره امور مبارزه با موادمخدر در ۳ مضمون (دکترین، اهداف، سیاست‌ها)، ۱۲ مقوله و ۵۱ مفهوم شناسایی شدند و تمامی اهداف، سیاست‌ها و فعالیت‌ها در اداره امور مبارزه با موادمخدر باید در راستای توجه به سه مقوله مربوط به دکترین به شرح: پاسداری از انقلاب و شرع در برابر دشمن و آسیب‌های اجتماعی، اعتیاد سد راه تمدن‌سازی در کشور، مبارزه با برنامه‌های استعمار و استکبار باشد و ۵ مقوله: حفظ نیروی انسانی، مبارزه همه‌جانبه با موادمخدر، تقویت فضای فرهنگی کشور، تقویت زیرساخت‌های اقتصادی-اجتماعی، پیشگیری از اعتیاد (آموزش و آگاهی)، برای مضمون اهداف در اداره امور مبارزه با موادمخدر و تعداد ۴ مقوله برای مضمون سیاست‌ها در اداره امور مبارزه با موادمخدر شامل: توجه به اثرات اعتیاد در سیاست‌گذاری، مردمی کردن مبارزه با موادمخدر، مجازات مجرمان موادمخدر، درمان معتادان و کاهش آسیب (نجات معتادان)، شناسایی و استخراج گردید. لذا پدیده موادمخدر به‌عنوان کانون ناامن‌ساز امنیت شناخته شد و در بررسی مباحث دکترین - اهداف و سیاست‌های مستخرجه در منظومه فکری مقام معظم رهبری مشهود بوده است.

کلیدواژه‌ها: الگوی راهبردی، اداره امور مبارزه با موادمخدر، منظومه فکری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی).

۱- دانش‌آموخته دوره دکتری امنیت ملی دانشگاه عالی دفاع ملی و نویسنده مسئول (رایانامه: Kashef1348@yahoo.com)

۲- دانشیار دانشگاه علوم انتظامی امین ناجا

۳- استادیار دانشگاه عالی دفاع ملی

مقدمه:

کشور ما به لحاظ موقعیت جغرافیایی خاص و مجاورت با بزرگ‌ترین کانون تولید مواد افیونی و قرار گرفتن در مسیر ترانزیت موادمخدر تحت تأثیر این شرایط زیان‌بار قرار دارد و بر ایران و ایرانیان آثار مخرب خود را بروز داده است. جرائم موادمخدر پیش از آنکه فعالیتی تجاری و اقتصادی در عرصه مافیای اقتصاد بین‌المللی باشد، ابزاری کارآمد، مؤثر و راهبردی در گسترش نظام سلطه صاحبان قدرت جهان بر کشورهای توسعه‌نیافته محسوب می‌شود، تحلیل‌گران سیاسی و اجتماعی بر این باورند که در تهاجم و نفوذ فرهنگی، پدیده موادمخدر مهم‌ترین عامل به تباهی کشیدن و انحطاط جوامع بشر به‌شمار می‌رود (مزدارانی، ۱۳۹۰: ۹۷). قاچاق موادمخدر دومین تجارت جهانی پس از تجارت اسلحه در جهان است. که هزینه سلامت جامعه را بالا می‌برد. شبکه‌های ارتکاب قاچاق موادمخدر علاوه بر این جرم جرائم جانبی دیگری مانند قتل عمد، خشونت، اخاذی، تهدید، تبانی، ارتشاء، فرار از مالیات را نیز مرتکب می‌شوند (احمدوند، ۱۳۹۳: ۶۹). بنابراین می‌توان بیان نمود که معضل موادمخدر معضلی بسیار پیچیده و چندوجهی است و نیازمند حرکتی منسجم و متکی بر اصول مشخص می‌باشد. در صورتی که راهبردهای موثر در اداره امور مبارزه با موادمخدر در ایران و بر اساس منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) استخراج شود می‌تواند به‌عنوان یک الگویی راهبردی در این مسیر به دست‌اندرکاران مبارزه با موادمخدر کمک کند تا در امر اداره امور مبارزه با موادمخدر مدیریت مطلوب‌تری داشته باشند.

بیان مسئله:

معضل سوء مصرف و قاچاق موادمخدر و روان‌گردان‌ها به‌عنوان یکی از مهم‌ترین چالش‌های امروز بشری و از جمله بحران‌های اجتماعی حال حاضر در جوامع انسانی به‌شمار می‌آید (احمدوند، ۱۳۹۳: ۶۵). این معضل جهان‌شمول هم‌چنین به‌عنوان یکی از مهم‌ترین موانع رشد و توسعه پایدار نیز در جوامع در حال توسعه مطرح است. تجارب بیش از سه دهه مبارزه با موادمخدر در کشور نشان از رابطه مستقیم میزان ورود موادمخدر به کشور با میزان تولید موادمخدر در افغانستان دارد. افزایش کشت و تولید موادمخدر در افغانستان به‌عنوان بزرگ‌ترین تولیدکننده موادمخدر در جهان موجب افزایش ورود و قاچاق موادمخدر به داخل و بروز تبعات منفی آن در کشور گردیده است (رستمی، ۱۳۹۰: ۷۸). بیش از نیمی از زندانیان کشور به علت

♦ ۷۷ —————+ ارائه الگوی راهبردی در اداره امور مبارزه با مواد مخدر بر اساس ...

جرائم مواد مخدر زندانی هستند و روزانه سه تا چهار نفر بر اثر سوء مصرف مواد مخدر در کشور جان خود را از دست می‌دهند که حاکی از وخامت اوضاع است (زکریایی، ۱۳۹۰: ۱۳). جمهوری اسلامی ایران علی‌رغم داشتن فرهنگ غنی در راستای مبارزه با این بلای خانمان‌سوز و مهلک در حد مطلوب موفق نبوده، بطوریکه آمار روزافزون زندانیان مرتبط با جرائم مواد مخدر، رشد دامنه اعتیاد در جامعه، ورود مواد مخدر صنعتی به کشور و ... همگی زنگ خطری است که باید به دنبال چاره‌اندیشی و اتخاذ تدابیر بنیادی حرکت نمود (مزدارانی، ۱۳۹۰: ۱۵۷) و نرسیدن تلاش‌ها در امر مبارزه با مواد مخدر به اهداف مطلوب، بیانگر نبودن یک الگوی راهبردی قابل اتکا و هدفمند است. در همین راستا این تحقیق به دنبال آن است که الگوی راهبردی اداره امور مبارزه با مواد مخدر کشور را بر اساس منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) حول محورهای ۳ گانه «دکترین»، «اهداف» و «سیاست‌ها» ارائه نماید.

اهمیت و ضرورت تحقیق:

وجود الگویی راهبردی، جامع، یکپارچه و پیوسته بر اساس منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در اداره امور مبارزه با مواد مخدر، برای رفع تعارضات کارکردی مدیران و دستگاه‌های دخیل امری ضروری است و حرکتی است در نیل به ایجاد و وفاق نظری در میان مدیران راهبردی کشور در رابطه با اداره امور مبارزه با مواد مخدر که منجر به ایجاد یک ارتباط مناسب و سازنده بین سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اجرا و حل نظام‌مند مسائل حاکم و در نهایت پیاده‌سازی اهداف نظام در این حوزه مهم مدیریتی می‌گردد.

همچنین در صورت عدم اجرای این تحقیق، معضل مواد مخدر و پیامدهای ناشی از آن، بیش‌ازپیش در بستر اجتماع ریشه دوانده و با آلوده کردن محیط اجتماعی، علاوه بر ناکارآمد نمودن استعداد و توان جوانان که نیروی محرکه کشور محسوب می‌شوند، جرائمی از قبیل: پولشویی، قتل، گروگان‌گیری و گروکشی، خشونت، اخاذی و غیره شیوع خواهند نمود.

بنابراین اجرای این تحقیق با هدف تدوین الگویی قابل اتکا در امر اداره امور مبارزه با مواد مخدر موجب جلوگیری از هدر رفتن منابع انسانی و مادی در این راستا خواهد شد.

اهداف پژوهش:

الف) هدف اصلی:

دستیابی به الگوی راهبردی در اداره امور مبارزه با موادمخدر بر اساس منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی).

هدف فرعی:

تبیین منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در اداره امور مبارزه با موادمخدر.

سؤال‌های تحقیق:

سؤال اصلی:

چگونه می‌توان به الگویی راهبردی در اداره امور مبارزه با موادمخدر بر اساس منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) دست یافت؟

سؤال فرعی:

منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در اداره امور مبارزه با موادمخدر چیست؟

مبانی نظری و پیشینه‌شناسی پژوهش:

با تفحص در فرمایشات مقام معظم رهبری به خوبی می‌توان دریافت که پدیده موادمخدر به‌عنوان عنصری برای تهاجم فرهنگی و زدودن فرهنگ پایداری و مقاومت در جامعه از سوی دشمنان نظام استفاده می‌شود در تعاقب آن سیاست‌هایی از جمله خارج کردن جوانان از صحنه دنبال می‌گردد. سازمان‌های اطلاعاتی و مافیایی غربی برای رسیدن به اهداف شوم خود، راهبرد ترویج موادمخدر در کشور و پولشویی و کسب درآمدهای کثیف را دنبال می‌نمایند، معاندین نظام جمهوری اسلامی ایران با برنامه‌ریزی و نظارت هدفمند سعی می‌کنند در پوشش ترانزیت موادمخدر شبکه‌های جمع‌آوری و عملیات را ایجاد و با شناسایی افراد بی‌اراده و وابسته در جبهه دفاع از ارزش‌ها آن‌ها را وارد صحنه سیاست نمایند.

منظومه فکری حضرت آیت‌الله امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) از سویی به این نکته اشاره دارد که موادمخدر عاملی برای ایجاد اقتصاد و کسب‌وکارهای فتنه برانگیز و فسادآور است و عاملی مؤثر در برهم‌زدن امنیت شغلی و اجتماعی و فروپاشی خانواده‌ها و نهایتاً ابزاری برای توسعه درآمدهای

—————+ **ارائه الگوی راهبردی در اداره امور مبارزه با مواد مخدر بر اساس... ۷۹**

نامشروع و ناامن‌ساز در کشور محسوب می‌شود (مصاحبه اختصاصی نگارنده با دکتر عساریان‌نژاد، ۱۳۹۶/۰۹/۲۱).

در ادامه به بخش‌هایی از فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) مرتبط با بحث موادمخدر اشاره می‌شود:

اندیشه‌ها، آراء، نظرها و رهنمودهای حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی):

با بررسی سخنرانی‌ها و مطالب مطرح شده از طرف حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در نرم‌افزار حدیث ولایت و وبسایت رسمی ایشان مطالب ذیل استخراج گردیده که بدین شرح بیان می‌گردند:

✓ **مبارزه با موادمخدر به مثابه پاسداری از انقلاب**

این‌که شما و آن کسی که زیر دستتان و با شما کار می‌کنند، به‌عنوان جوان کمیته‌ای، اگر توطئه‌ی دشمن در شکل قاچاقچی ظاهر می‌شود، در آن‌جا حاضرید؛ اگر به شکل جنگ تحمیلی ظاهر می‌شود، در آن‌جا حاضرید؛ اگر به شکل رواج فحشا و فساد ظاهر می‌شود، در آن‌جا حاضرید؛ اگر به شکل ترویج بیهودگی و موادمخدر و پوچی‌ها و پوسیدگی‌ها ظاهر می‌شود، در آن‌جا حاضرید؛ معنایش همین تولید انسان‌های صالح و جوانان صالح نسبت به انقلاب و دستاوردهای آن و از خود دانستن و نگهداری و پاسداری محکم از آن است (دیدار با فرماندهان و جمعی از پاسداران کمیته‌های انقلاب اسلامی، ۱۳۶۹).

✓ **مخالفت شرع با قاچاق موادمخدر**

هیچ مجوز شرعی برای چنین کار جنایتکارانه‌ای (قاچاق موادمخدر) وجود ندارد (بیانات در دیدار مردم زاهدان، ۱۳۸۱).

✓ **حرام بودن مصرف موادمخدر**

استعمال موادمخدر و استفاده از آن‌ها با توجه به آثار سوءشان از قبیل ضررهای شخصی و اجتماعی قابل ملاحظه‌ای که براستعمال آنها مترتب می‌شود، حرام است (اجوبه الاستفتائات، سوال ۱۴۰۳).

✓ **حرام بودن خرید و فروش موادمخدر**

کسب درآمد با آن‌ها (موادمخدر) از طریق حمل‌ونقل و نگهداری و خرید و فروش و غیر آن هم حرام است (اجوبه الاستفتائات، سوال ۱۴۰۳).

۸۰ فصلنامه امنیت ملی، سال هشتم، شماره بیست و هفتم، بهار ۱۳۹۷

کسب درآمد از راه نامشروع (قاچاق موادمخدر) و اعتیاد فساد است. راه‌های کسب ثروت باید مشروع باشد. اگر کسانی از راه‌های نامشروع کسب ثروت کردند، این فساد است و باید اصلاح شود (نماز جمعه تهران، ۱۳۷۹).

✓ **حرام بودن قاچاق**

قاچاق از لحاظ شرعی، یک عمل ممنوع و حرام قطعی است (دیدار با مسئولان وزارت خانه‌های صنایع و بازرگانی، ۱۳۸۰).

✓ **مخالفت با کشت موادمخدر**

کاشت و پرورش این نوع گیاهان (از قبیل خشخاش، شاهدانه هندی، کویحا و...) که بر خلاف مقررات نظام جمهوری اسلامی می‌باشد جایز نیست (اجوبه الاستفتائات، سوال ۱۴۰۵).

✓ **مخالفت با تولید موادمخدر اعم از طبیعی یا مصنوعی**

س: آماده کردن و تهیه موادمخدر اعم از اینکه از مواد طبیعی باشند مثل مورفین، هروئین، حشیش و ماری جوانا، یا از مواد مصنوعی مثل L.S.D. و غیر آن چه حکمی دارد؟
ج: جایز نیست (اجوبه الاستفتائات، سوال ۱۴۰۶).

✓ **مخالفت با آزادی مصرف موادمخدر**

این را نمی‌شود به‌عنوان این که یک فرآورده‌ی فرهنگی است، آزاد بگذاریم تا هر که خواست، تولید و عرضه کند؛ نه، این بحث خواست نیست؛ مثل موادمخدر است. موادمخدر هم خیلی طالب دارد. خیلی‌ها هستند که اگر شما موادمخدر را به آن‌ها دادید، استقبال می‌کنند و مصرف می‌کنند؛ اما بعد که معتاد شدند، شما را لعنت می‌کنند (پیام به مناسبت آغاز هفته‌ی کتاب، ۱۳۷۹).

✓ **مضر بودن فضای فرهنگی آلوده به اعتیاد**

جوان مسلمان در محیطی رشد کند که در آن، انواع و اقسام تحریک به شهوت، تحریک به فساد، تشویق به بیکارگی و بی‌عاری، تشویق به اعتیاد و گرفتاری‌های گوناگون، تشویق به وابستگی سیاسی و فرهنگی به بیگانگان موج بزند و در این فضای فرهنگی معلق باشد. آیا این برای کسی که در فضای فرهنگی کشور تنفس می‌کند، مضر نیست؟ (دیدار با جمع کثیری از مردم قم، ۱۳۷۹).

✓ **امنیت فرهنگی عاملی در پیشگیری اعتیاد جوانان**

مردم به جوانان و به فرزندان خود علاقه‌مندند و از اینکه آن‌ها دچار اعتیاد بشوند، دچار فساد

← ارائه الگوی راهبردی در اداره امور مبارزه با مواد مخدر بر اساس... ۸۱۵

اخلاق بشوند، دچار وسوسه‌هایی بشوند که آن‌ها را از مسیر درست زندگی دور بیندازد، نگرانند؛ این نگرانی و دغدغه را چه کسی برطرف می‌کند؟ چه چیزی برطرف می‌کند؟ امنیت فرهنگی. امنیت فرهنگی را هم در بخش عظیمی، نیروهای بسیج، نیروهای مؤمن، جان بر کف، تأمین می‌کنند (در مراسم صبحگاه مشترک نیروی انتظامی و نیروهای نظامی کرمان، ۱۳۸۴).

✓ نقش جامعه دانشگاهی در حل مشکل اعتیاد

الآن که یک مشکلی وجود دارد، این مشکل را چگونه حل کنیم؟ این گره را چگونه باز کنیم؟ این کار شماست. راه مبارزه با طلاق، راه مبارزه با مواد مخدر ... (دیدار با دانشجویان و اساتید استان سمنان، ۱۳۸۵).

✓ لزوم آگاهی جوانان از برنامه استعمار

- برای اینکه این روحیه را در جوان ایرانی از بین ببرند، تلاش می‌کنند با توطئه‌های گوناگون، با ترویج فساد، با ترویج فحشاء، با ترویج مواد مخدر، با باندهای هدایت‌شده، جوان ایرانی را منصرف کنند. جوان ایرانی باید بهوش باشد (مراسم نوزدهمین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی (ره)، ۱۳۸۷).

جوانها باید هوشیار باشند. دشمن دانسته است که تقوا و پرهیزگاری جوان ایرانی و دینداری جوان ایرانی به - پیشرفت او در میدان‌های مختلف کمک می‌کند؛ می‌خواهد این را تضعیف کند. امام هشدار می‌دهند؛ هم به جوان‌ها، هم به دانشگاه‌ها، هم به حوزه‌های علمیه، هم به قاطبه‌ی جوانان کشور که بیدار باشند، هشیار باشند. اغفال جوان و سست کردن جوان‌ها، به معنای عقب‌نگهداشتن ملت است. همه‌ی ملت باید احساس مسئولیت کنند و مسئولین هم بایستی با جد و جهد در این راه تلاش کنند که جهاد بزرگی است (مراسم نوزدهمین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی (ره)، ۱۳۸۷).

✓ لزوم تقویت ایمان، معرفت و اراده جوانان

جوان بایستی در خود و محیط پیرامونش ایمان و معرفت و اراده را تقویت کند. یکایک شما دختران و پسران باید در محیط دانشگاه، مدرسه، کار و تلاش اجتماعی و سیاسی مراقب باشید و از نفوذ فساد (مواد مخدر) و رخنه کردن ترشحات آن جلوگیری کنید. باید نسبت به آن حساس باشید (دیدار با جوانان و دانشجویان سیستان و بلوچستان، ۱۳۸۱).

۸۲ فصلنامه امنیت ملی، سال هشتم، شماره بیست و هفتم، بهار ۱۳۹۷

✓ مسئولیت مردم در مبارزه با قاچاق موادمخدر
همه قشرهای مردم عزیز این استان باید در قبال مسأله قاچاق موادمخدر حساس باشند
(بیانات در دیدار مردم زاهدان، ۱۳۸۱).

✓ لزوم مبارزه خود جوان‌ها با موادمخدر
- به اعتقاد بنده، خود جوان‌ها باید با همان شور و نشاطی که اشاره کردیم،
با موادمخدر مبارزه کنند (دیدار با مردم خراسان شمالی، ۱۳۹۱).

- خود این جوان‌های شجاع و پیشرو باید در مقابله و مبارزه‌ی با خطر مهلک اعتیاد و
آلودگی به موادمخدر هم پیشرو باشند (دیدار با مردم خراسان شمالی، ۱۳۹۱).

✓ استفاده از شور و نشاط جوانان در مبارزه با موادمخدر
دشمن درصدد آن است که این شعله‌ی نشاط و تحرک و سرزندگی را از جوان‌های ما سلب
بکند. نکته‌ی دیگر اینکه از همین روحیه باید برای مواجهه‌ی با آن مسئله‌ی مهم - یعنی آن
خطر بزرگ موادمخدر - استفاده کرد و با آن پدیده مبارزه کرد (دیدار با مردم خراسان شمالی،
۱۳۹۱).

✓ لزوم مبارزه مردم با موادمخدر در مرزهای ایران
سوداگران مرگ که حاضرند میلیون‌ها جوان را به کام اعتیاد بکشند، مرزهای ما را در
وضعیت بدی قرار داده‌اند و در این میان از قشرهای مختلف مردم و به‌ویژه جوانان این منطقه
انتظار می‌رود که آگاهی، استقامت، هوشیاری و مجاهدت خود را به بهترین شکل نشان دهند
(دیدار با اجتماع بزرگ مردم نهبندان، ۱۳۷۸).

✓ لزوم مبارزه ملت آگاه
موادمخدر تهدید است؛ بی‌اهمیتی به علم و درس و کار تهدید است؛ سرگرم شدن به
مناقشات اجتماعی بیهوده تهدید است؛ درگیری‌های داخلی تهدید است؛ بی‌اعتمادی به نظام و
مسئولان تهدید است؛ البته غفلت مسئولان هم تهدید است؛ برنامه‌ریزی دشمن بیرونی هم
تهدید است. یک ملت بیدار، یک ملت آگاه، یک ملت زنده، یک ملت جوان، یک ملت انقلابی
مثل ملت ما، باید همه این تهدیدها را از سر راه خود بردارد (دیدار با جوانان در مصلا‌ی بزرگ
تهران، ۱۳۷۹).

✓ مبارزه خود مردم با موادمخدر به‌عنوان مهمترین عامل

♦ ۸۳ ————— ارائه الگوی راهبردی در اداره امور مبارزه با مواد مخدر بر اساس ...

- آن‌ها می‌خواهند جوان‌های ما را اسیر کنند؛ حالت تخدیرشدگی، بی‌تفاوتی و به‌زمین‌خوردگی را بر جوانان ما تحمیل کنند. آن‌که باید در مقابل این توطئه با استحکام بایستد، در درجه‌ی اول، خود جوان‌ها هستند. البته مسئولین دولتی مسئولیت دارند، دستگاه‌های ذی‌ربط مسئولیت دارند، اما هیچ عاملی به قدر عامل درونی مردم نمی‌تواند در مقابل اینگونه انحراف‌ها بایستد و مقاومت کند؛ این یک نکته است (دیدار با مردم خراسان شمالی، ۱۳۹۱).

- مبارزه‌ی با آن (مواد مخدر) در درجه‌ی اول بر عهده‌ی خود آحاد ملت، به‌خصوص جوان‌هاست (مراسم نوزدهمین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی (ره)، ۱۳۸۷).

✓ از کارافتادگی افراد معتاد

قچاق مواد مخدر یعنی سوداگری مرگ، سوداگری بیماری، سوداگری از کارافتادگی انسان‌ها و نابود کردن نسل جوان (بیانات در دیدار مردم زاهدان، ۱۳۸۱).

✓ فلج کردن جوان‌ها

برای فلج کردن جوانان بهترین راه آلوده و زمین‌گیر کردن آن‌ها به‌وسیله‌ی سکس، فحشا، مستی و مواد مخدر است (دیدار با جوانان و دانشجویان سیستان و بلوچستان، ۱۳۸۱).

✓ منفعل شدن معتاد

آن جوانی که سرگرم مسائل شهوانی جنسی باشد یا اسیر مواد مخدر باشد، نه حال کار کردن دارد، نه حوصله‌ی فکر کردن دارد، نه نیروی کار کردن دارد، نه ابتکار دارد، نه عزم و اراده‌ی راسخ و لازم را دارد (مراسم نوزدهمین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی (ره)، ۱۳۸۷).

✓ اعتیاد پسرقت است

گرایش به مواد مخدر، هوس‌های زودگذر؛ این‌ها همان چیزهایی است که به دنبال خودش یک جریان عظیم، طولانی و تمام‌نشدنی از تحولات اجتماعی را - که پسرقت هست - به وجود می‌آورد. عکسش هم صادق است (دیدار با دانشجویان و اساتید استان سمنان، ۱۳۸۵).

✓ عدم‌مقابله درست با تباه کردن جوانان

عدم‌مقابله‌ی درست و منطقی با تباه کردن نسل جوان، یکی دیگر از مشکلات ماست. یک نقشه، تباه کردن نسل جوان است. ما در این خصوص تا حالا مقابله‌ی درستی نداشته‌ایم و موفق نشده‌ایم. همچنین مواد مخدر صنعتی و تهییج‌گری جنسی و از این چیزها (دیدار با مسئولان نظام جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۰).

✓ *اعتیاد عامل ناامنی*

- وقتی اعتیاد و موادمخدر رواج داشته باشد، از عوامل ناامنی است (دیدار با اعضای شورای تأمین استان‌ها ۱۳۷۹).

- یک مسئله‌ی مهم این است که امنیت اجتماعی و امنیت فردی که می‌گوییم، صرفاً این نیست که شما از خانه که بیرون می‌آیید تا اداره یا دکان و محل کسب یا مدرسه، فرض کنید کسی در خیابان به شما چاقو نزند. خب بله، این یکی از شعب امنیت است که تعرض جسمی به انسان نشود - بلاشک این هست - اما در کنار این، امنیت‌های رقیق‌تر از لحاظ رؤیت و مشاهده اما گاهی به مراتب خطرناک‌تر وجود دارد. فرض کنید ناامنی‌ای که ناشی است از ترویج موادمخدر (دیدار با فرماندهان نیروی انتظامی جمهوری اسلامی، ۱۳۹۴).

✓ *موادمخدر عامل تهدید*

هر چیزی که به سلامت و ایمان و عزم و نشاط لطمه بزند و کار و کوشش و تحصیل جوانان را معوق بگذارد، تهدید است. ولنگاری تهدید است؛ بی‌بندوباری تهدید است؛ موادمخدر تهدید است (دیدار با جوانان درمصلی تهران، ۱۳۷۹).

✓ *لزوم معالجه معتادان*

اگر درمان و معالجه به‌نحوی متوقف بر استعمال موادمخدر باشد و این امر هم با تجویز پزشک مورد اطمینان صورت گیرد، اشکال ندارد (اجوبه الاستفتائات، سوال ۱۴۰۴).

✓ *اعتیاد نتیجه فقر*

تهی دست بودن قشرهایی از جامعه، خودش فسادآور است - فساد و اعتیاد و هرزگی‌های گوناگون بر اثر فقر پیش می‌آیند (نماز جمعه تهران، ۱۳۸۰).

✓ *اعتیاد نتیجه بیکاری*

بیکاری هم که به دنبال خودش اعتیاد، فساد و اختلافات خانوادگی می‌آورد و به دنبال آن، حوادث سیاسی و اجتماعی فراوان به وجود می‌آید (دیدار با دانشگاهیان سمنان، ۱۳۸۵).

✓ *اعتیاد به‌مثابه آسیب اجتماعی*

مسئله‌ی آخر هم، مسئله‌ی آسیب‌های اجتماعی و علل فرهنگی آن است که من اشاره کردم به مسئله‌ی طلاق، مسئله‌ی موادمخدر، فسادهای مالی، مسئله‌ی جنایت ... ما باید این را بدانیم چه کار داریم می‌کنیم. یعنی واقعا این آسی‌ها را بفهمیم (دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۹۲).

✓ لزوم مبارزه با مواد مخدر به عنوان برنامه دشمن

مطمئناً یک نقطه‌ی مورد نظر دشمنان پیشرفت این کشور این است که به ملت ما حالت خمودگی بدهند؛ یعنی همین شور و نشاط را خاموش کنند، این شعله را فروبشانند. نباید تسلیم این خواست مغرضانه و خصمانه‌ی دشمنان شد. یکی از چیزهای اساسی‌ای که امروز میتواند ضد این تحرک عمل کند و متأسفانه به وسیله‌ی باندهای مرموز توسعه داده میشود، مواد مخدر است (دیدار با مردم خراسان شمالی، ۱۳۹۱).

✓ مبارزه با مواد مخدر جهاد است

مروز اگر مسئولین نظام جمهوری اسلامی با مواد مخدر به سختی مبارزه می‌کنند، این یک جهاد بزرگ، یک حرکت بسیار عمیق در راه پیشرفت ملت ایران است (مراسم نوزدهمین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی (ره)، ۱۳۸۷).

✓ حساسیت مبارزه با مواد مخدر

کارهای حساسی در دستتان است. مبارزه‌ی با منکرات، حساس است. مبارزه‌ی با مواد مخدر، حساس است (دیدار با فرماندهان و جمعی از پاسداران کمیته‌های انقلاب اسلامی، ۱۳۶۹).

✓ لزوم مبارزه با دشمنان توسعه‌دهنده‌ی مواد مخدر

من به مسأله‌ی شیوع اعتیاد و حالت ولگردی و بیکارگی و به بعضی از تحرکات سیاسی به‌هیچ‌وجه به چشم یک پدیده‌ی عادی و متعارف نگاه نمی‌کنم. پشت همه‌ی این‌ها، دست‌ها و مغزهای پلید و توطئه‌گر دشمن را من مشاهده می‌کنم؛ البته باید مبارزه کنیم. مگر از دشمن می‌شود انتظار دشمنی نکردن داشت؟! پشت سرِ سوق دادن جوان‌ها به بی‌بندوباری، ولنگاری شهوانی و جنسی - که دارند برای این کار تلاش می‌کنند - دست و سرانگشت دشمن هست (دیدار با اعضای بسیج و کارکنان اداره اطلاعات همدان، ۱۳۸۳).

✓ لزوم مبارزه با جرم و جنایت ناشی از مواد مخدر

اگر اعتیاد در جامعه هست، این فساد است... باید از جرم و جنایت پیش‌گیری کرد. انقلاب، ما را به ایجاد این اصلاحات امر می‌کند و فرمان می‌دهد... این اصلاحات، با قاطعیت و با اقدام انجام می‌گیرد (بیانات در خطبه نماز جمعه تهران، ۱۳۷۹).

✓ لزوم مبارزه جدی با مواد مخدر

دیو الکلیسم و اعتیاد به مواد مخدر از همیشه مسلطتر و جاذبه‌ی معنویت و اخلاق از همیشه

۸۶ ♦ فصلنامه امنیت ملی، سال هشتم، شماره بیست و هفتم، بهار ۱۳۹۷ —————*
کمتر است. ما باید در کشورهای خود با فساد مبارزه‌ای جدی آغاز کنیم (بیانات در
چهل و دومین مجمع عمومی سازمان ملل، ۱۳۶۶).

✓ مبارزه با ناامنی ناشی از موادمخدر

به خصوص جوان‌ها؛ عمدتاً جوان‌ها - در مقابل ترویج موادمخدر ایمنی نداشته باشند، این
ناامنی ناامنی خیلی خطرناکی است. اگر فرض بفرمایید جوان‌های ما در مقابل کشاندن به سمت
فحشا و منکرات، ایمنی نداشته باشند، این ناامنی بزرگی است. شما لابد اطلاع دارید، ما هم
گزارش‌هایی داریم که افرادی با خرج پول و با الهام از مراکز دستوردهنده، سعی‌شان این است
که جوان‌های ما را در محافل شبانه در جاهای گوناگون به سمت فحشا و به سمت منکرات
بکشانند! این غیر از این است که حالا یک جوانی یک حرکت غلط غیرشرعی انجام می‌دهد؛
نه، این کشاندن جوان‌ها به سمت منکرات ناامنی است؛ شما باید نگذارید؛ باید مانع بشوید
(دیدار با فرماندهان نیروی انتظامی جمهوری اسلامی، ۱۳۹۴).

✓ لزوم مبارزه با اعتیاد

مبارزه‌ی با اعتیاد و مبارزه‌ی با فساد اداری، جزء درخواست‌های مردم است؛ این‌ها باید
برآورده شود (بیانات در اجتماع بزرگ مردم همدان، ۱۳۸۳).

✓ لزوم رفع تهدیدات ناشی از موادمخدر

هر چیزی که به سلامت، ایمان و عزم و نشاط مردم لطمه بزند و کار و کوشش جوانان و
تحصیل آنان را معوق بگذارد، نظیر ولنگاری، بی‌بندوباری، موادمخدر، بی‌اهمیتی نسبت به علم،
درس و کار، سرگرم شدن به مناقشات بیهوده اجتماعی، ایجاد درگیری‌های داخلی، بی‌اعتماد
کردن مردم به نظام و مسئولان و غفلت مسئولان کشور، تهدید محسوب می‌شود و یک ملت
بیدار، آگاه، زنده، جوان و انقلابی مانند ملت ایران، باید همه این تهدیدها را از سر خود بردارد
(دیدار با ده‌ها هزار تن از جوانان، ۱۳۷۹).

✓ مقابله جدی با موادمخدر

تأکید ویژه‌ی اینجانب بر مقابله جدی با ناامن‌کنندگان شهر و روستا و آلوده‌سازان معابر
شهری و بیابانی، به خصوص در نقاط مجاور مرز، برخورد قاطع با عاملان سرقت و ناامنی
اجتماعی و شیوع موادمخدر است (در حکم انتصاب فرماندهی نیروی انتظامی، ۱۳۷۹).

✓ مجازات قاچاقچیان مواد مخدر راه تضمین سلامت جامعه

وقتی حکومتی برای تضمین سلامت جامعه، قاچاقچی را محکوم می‌کند، آن‌ها فریاد حقوق بشر سر می‌دهند؛ اما هنگامی که چهارصد و چند نفر انسان را از خانه و زندگی و شهر و دیارشان بیرون می‌کنند و در سرما و شرایط دشوار گرسنگی و بیماری به بیابان‌ها می‌فرستند، کسانی که داد حقوق بشر سر می‌دادند، تکان نمی‌خورند! فاجعه‌ای بزرگ و حادثه‌ای عظیم است! این، یکی از حوادثی است که در رأس مصیبت‌ها قرار دارد (نماز عید سعید فطر تهران، ۱۳۸۷).

✓ برنامه استکبار برای ترویج مواد مخدر

- ثابت شده است که ترویج مواد مخدر به دنبال طراحی‌های پشت صحنه‌ای است که سیاست‌گذاران استکبار نسبت به کشورهای مبعوض خودشان انجام می‌دهند (بیانات در دانشگاه علوم انتظامی، ۱۳۹۰).

- آنان (کشورهای استکباری) خود در پشت سر مافیای کثیف مواد مخدرند و دم از مبارزه با مواد مخدر می‌زنند (پیام به کنگره عظیم حج، ۱۳۸۳).

- آنچه در کشورهای مستبد دنیا - که جزو اطرافیان و حلقه‌های نزدیک سلطه و آمریکا در این منطقه محسوب می‌شوند - می‌گذرد، ضدحقوق بشر نیست؛ اما فرض کنید مجازات مجرمی که اعتراف به جرم کرده و می‌کند یا مجازات یک اخلاگری که ده‌ها یا صدها یا هزارها نفر را در یک کشور معتاد می‌کند به مواد مخدر، میشود ضدحقوق بشر! این‌ها اینجوری هستند؛ یعنی مفاهیم را خودشان معنا می‌کنند (بیانات در دیدار با رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۹۴).

- فساد اخلاقی، انحطاط اخلاقی، متأسفانه به‌عنوان یک ابزار در خدمت هدف‌های سیاسی استکبار است؛ کما اینکه در بسیاری از مراکز عالم، برای ضایع کردن و نابود کردن یک ملت - و البته در کنارش پول درآوردن - مواد مخدر را هم به‌عنوان یک ابزار در خدمت اغراض سیاسی قرار می‌دهند (بیانات در دیدار با مردم اصفهان در روز عید قربان، ۱۳۸۹).

✓ برنامه استعمار برای ترویج مواد مخدر

- امروز دیو چند چهره‌ی استعمار، همه‌ی توانائی‌های خود را برای به زانو در آوردن اسلام به عرصه آورده است؛ از نیروی نظامی و مشت آهنین و اشغال صریح تا زنجیره‌ی اهریمنی تبلیغات و به‌کارگیری هزاران سامانه‌ی دروغ‌پراکنی و شایعه‌سازی و از سازماندهی دستجات

۸۸ فصلنامه امنیت ملی، سال هشتم، شماره بیست و هفتم، بهار ۱۳۹۷

ترور و آدم‌کشی بیرحمانه تا گسترش دادن ابزارهای فساد اخلاقی و تکثیر و ترویج موادمخدر و تخریب عزم و روحیه و اخلاق جوانان و از تهاجم همه جانبه‌ی سیاسی به مراکز مقاومت تا برانگیختن نخوت‌های قومی و تعصب‌های فرقه‌ئی و ایجاد دشمنی میان برادران (پیام به کنگره عظیم حج، ۱۳۸۸)

- این که شاید شما در بعضی از کتاب‌ها یا مقاله‌ها خوانده‌اید که در بعضی از کشورهای امریکای لاتین یا شرق آسیا، نسل جوان غرق در فسادهای گوناگون است - از موادمخدر و سکرآور و فساد جنسی - این طور نیست که روال کار از اول چنین بوده است؛ این سیاست پیاده شده است (بیانات در دیدار با جمعی از دانش‌آموزان و دانشجویان، ۱۳۷۰).

✓ مصرف موادمخدر بخشی از تهاجم فرهنگی

این درست است که به مدیر یک مدرسه که می‌گوید «هزارتا جوان را دست من سپرده‌اند؛ من نمی‌خواهم فردا این‌ها را هروئینی تحویل مادران و پدرشان بدهم» بگویند: «نخیر! شما باید اجازه بدهی خودشان انتخاب کنند! هر کس نخواست، خودش نکشد! تو برو در مضرات هروئین حرف بزن!» این، یک بخشی از تهاجم فرهنگی است.

✓ توطئه دشمن در ترویج جوانان

- یعنی یکی از حلقه‌های توطئه‌ی دشمن این است. چند تا حلقه‌ی بهم پیوسته وجود دارد؛ مثلاً حلقه‌های تحریم اقتصادی، ترویج ابتذال، ترویج موادمخدر، کارهای امنیتی، ایجاد زلزله در مبانی و مسائل اعتقادی (بیانات در دیدار با جمعی از دانشجویان، ۱۳۹۰).

- من به مسأله‌ی شیوع اعتیاد و حالت ولگردی و بیکارگی و به بعضی از تحرکات سیاسی به هیچ وجه به چشم یک پدیده‌ی عادی و متعارف نگاه نمی‌کنم. پشت همه‌ی این‌ها، دست‌ها و مغزهای پلید و توطئه‌گر دشمن را من مشاهده می‌کنم (بیانات در دیدار با اعضای بسیج و کارکنان اداره اطلاعات همدان، ۱۳۸۳).

- جوان ما بی تفاوت و بی‌رگ و بی‌اعتنا و دل‌سپرده‌ی به شهوات و غرق در فساد و در موادمخدر باشد. دشمن این را می‌خواهد؛ این برای دشمن خوب است، لذا این را ترویج می‌کنند؛ گاهی به زبان بیان ایدئولوژی، گاهی به زبان تهدید سیاسی، گاهی به زبان تهدید نظامی، گاهی به وسیله‌ی باندهای قاچاق موادمخدر (بیانات در دیدار با مردم تبریز، ۱۳۸۶).

- دشمنان تلاش می‌کنند این جوان را با موادمخدر و به شهوات و مسکرات آلوده کنند و با

پرداختن به چیزهایی که او را از پیمودن این راه طولانی به سوی قلّه‌های سعادت و افتخار باز می‌دارد، مشغول و سرگرم نمایند تا در نهایت فاسد شود (بیانات در دیدار با جوانان و دانشجویان سیستان و بلوچستان، ۱۳۸۱).

- امروز مبارزه‌ی با توطئه‌های سازمان‌یافته برای کشاندن جوان ایرانی به شهوات، به مواد مخدر، به سرگرمی‌های گوناگون جنسی، یک توطئه‌ی بسیار خطرناکی است (بیانات در مراسم نوزدهمین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی (ره)، ۱۳۸۷).

✓ نقش اشرار در اعتیاد جوانان

آن‌ها (اشرار) مگر چه کار می‌کنند؟ آن‌ها جنس قاچاق می‌آورند و جوانان مردم را دچار انواع بدبختی‌ها و بیماری‌ها و اعتیاد می‌کنند (بیانات در جمع کثیری از سپاهیان و بسیجیان مشهد، ۱۳۷۸).

اشرار لب مرز ... جنس قاچاق می‌آورند و جوانان مردم را دچار انواع بدبختی‌ها و بیماری‌ها و اعتیاد می‌کنند (بیانات در دیدار با گروه کثیری از سپاهیان و بسیجیان مشهد، ۱۳۷۸).

✓ اعتیاد، حربه دشمن برای تباه کردن نیروی انسانی

- این همه جوان، این همه نیروی کار، این همه نیروی ابتکار، برای یک ملت خیلی ارزنده است. اینجاست که دشمن برای تباه کردن و ضایع نمودن نیروی کار، وارد میدان می‌شود. چگونه؟ با دو عامل: عامل فساد اخلاقی و عامل اعتیاد. من به شما مردم عزیز هشدار می‌دهم (بیانات در دیدار با مردم بندرعباس، ۱۳۷۶).

- این جوان را دشمن تجربه کرده است. این جوان، همان جوان میدان جنگ هشت‌ساله است. جوانان امروز ما از جنس همان جوانانی هستند که در دوران هشت سال دفاع مقدس، هر وقت لازم شد، تمام بیابان‌های پشت مرزهای با عراق را پر کردند؛ جنگیدند تا دشمن را ناکام گذاشتند. این‌ها همان جوانانند؛ دشمن این را می‌داند. دشمن برای فاسد کردن، منحرف کردن و ضعیف کردن پنجه‌ی قدرتمند این‌ها در میدان سازندگی و عمل و احیاناً دفاع، برنامه می‌ریزد؛ برنامه هم فساد اخلاقی و اعتیاد است؛ مراقب باشید (بیانات در دیدار با مردم بندرعباس، ۱۳۷۶).

- دشمن می‌خواهد که جوان ما بی تفاوت و بی‌رگ و بی‌اعتنا و دل‌سپرده‌ی به شهوات و غرق در فساد و در مواد مخدر باشد. دشمن این را می‌خواهد؛ این برای دشمن خوب است، لذا

۹۰ فصلنامه امنیت ملی، سال هشتم، شماره بیست و هفتم، بهار ۱۳۹۷

این را ترویج می‌کنند؛ ...گاهی به‌وسیله‌ی باندهای قاچاق موادمخدر، دشمن همه جور وارد میدان می‌شود و تلاش می‌کند بلکه بتواند این ملت را از این حرکت مستقیم و قوی و عزیز منصرف کند (بیانات در اجتماع بزرگ مردم استان آذربایجان، ۱۳۸۷).

✓ وجود دست‌های پشت پرده دشمن

این قاچاقچی‌های بین‌المللی با این همه جلوگیری‌هایی که از طرف دولت و دستگاه قضایی شده است و با این مجازات‌های سخت، کار را رها نمی‌کنند! بالاخره اگر یک انگیزه‌ی قوی‌ای پشت سر این کاروان‌های موادمخدر و کارخانجات هروئین‌سازی و تولید موادمخدر نباشد، باید این مجازات‌های سخت، جلو آن‌ها را بگیرد. پیداست انگیزه‌ها و دست‌های دیگری در کار است (بیانات در دیدار با مردم قائن، ۱۳۷۸).

پیشینه تحقیق:

برابر بررسی‌های به‌عمل‌آمده مستند به مطالعات اکتشافی در سایت ایران داک، دانشگاه علوم نظامی امین و دانشگاه عالی دفاع ملی تاکنون پروژه تحقیقاتی، پایان‌نامه و مقاله علمی پژوهشی با موضوع تبیین اندیشه‌ها، آراء، نظرات، رهنمودها و تدابیر حضرت امام خامنه‌ای ^{مدظله‌العالی} در اداره امور مبارزه با موادمخدر مشاهده نشده است؛ لیکن سعی گردید تعدادی از تحقیقاتی که با مرتبط با موضوع پژوهش حاضر و کارکردهای آن انجام پذیرفته جهت غنای پژوهش استفاده شود و در این مقاله ضمن جمع‌بندی پیشینه‌ها به‌عنوان نمونه به دو مورد اشاره می‌شود:

حاجعلی و همکاران (۱۳۸۴) در تحقیق با عنوان "وضعیت سوء مصرف موادمخدر در کشور (با تأکید بر نگرش مردم)" با بهره‌گیری از روش توصیفی - پیمایشی در یک جامعه آماری ۱۴۰۰۰ نفری از مردم ۲۴ استان به این نتیجه رسیدند که سوء مصرف موادمخدر از نظر مردم امری اجتماعی است و نه روان‌شناختی، چون مصرف موادمخدر در فضاهای اجتماعی و پاتوق‌ها شکل می‌گیرد و مهم‌ترین عامل در پیشگیری از سوء مصرف موادمخدر در ایران باورهای مذهبی و خانواده و انسجام آن می‌باشد و مردم در مورد اینکه دولت این معضل را حل کند، هیچ امیدی ندارند به همین علت حسن مسئولیت‌پذیری در این حوزه زیاد است و تنها نقشی که مردم برای دولت در این راستا مهم می‌دانند، ایجاد فضای اشتغال، اجرای برنامه‌های فرهنگی اجتماعی و ایجاد مراکز درمانی و کاهش آسیب اجتماعی است و سوء مصرف موادمخدر را جزء سبک زندگی بخشی از آحاد جامعه می‌دانند.

← ارائه الگوی راهبردی در اداره امور مبارزه با مواد مخدر بر اساس... ۹۱۵

در تحقیق دیگر توسط ابراهیمی شاه‌آبادی (۱۳۸۷) با عنوان "ارزیابی سیاست‌های مقابله‌ای نظام جمهوری اسلامی ایران در راستای مبارزه با مواد مخدر و کاهش اعتیاد" در دانشگاه تهران با بهره‌گیری از روش تحلیلی - توصیفی و تاریخی و جمع‌آوری اطلاعات به روش کتابخانه‌ای به این نتیجه رسیدند که سیاست‌های پیشگیرانه کاهش تقاضا و برنامه‌ریزی در جهت درمان، توانسته‌اند نقش بسیار مؤثرتری در مقایسه با رویکرد انتظامی پلیسی در مبارزه با مواد مخدر و کاهش اعتیاد ایفا نماید و از آنجایی که سیاست‌های نظام در عرصه مبارزه با مواد مخدر همواره با رویکرد انتظامی - پلیسی همراه بوده است و کمتر بر پایه سیاست‌های کاهش تقاضا و پیشگیرانه استوار بوده لذا با موفقیت همراه نبوده است.

در جدول شماره ۱ جدول جمع‌بندی پیشنهادی مرتبط با پژوهش ارائه می‌گردد:

جدول ۱. جمع‌بندی پیشنهادی مرتبط با پژوهش

ویژگی‌های کلی پیشنهادها	رویکردها در پژوهش محقق
۱- توجه به برخی محورهای مدیریتی در اداره امور مبارزه با مواد مخدر.	۱- توجه به محورهای مدیریتی سه‌گانه در حوزه مورد پژوهش.
۲- نگاه گفتمانی ندارند.	۲- تحلیل محتوا موردنظر محقق است که برای مدیران و سیاست‌گذاران در حوزه موردپژوهش در آینده نیز قابل بهره‌برداری باشد.
۳- ارائه روشی در اداره امور مبارزه با مواد مخدر بر اساس مؤلفه‌های مدیریتی محدود.	۳- الگویی راهبردی، جامع، یکپارچه و پیوسته بر اساس منظومه فکری حضرت آیت‌الله امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در اداره امور مبارزه با مواد مخدر.
۴- تبیین کارکردهای مختلف در جهت مبارزه با مواد مخدر.	۴- ایجاد یک ارتباط مناسب و سازنده بین سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اجرا و حل نظام‌مند مسائل حاکم و درنهایت پیاده‌سازی اهداف نظام در اداره امور مبارزه با مواد مخدر.

نوع و روش تحقیق:

نوع تحقیق در این پژوهش بنیادی، کاربردی و توسعه‌ای است. روش تحقیق نیز آمیخته می‌باشد. در این روش از نظریه برگرفته از داده‌ها نیز بهره گرفته شده، نظریه داده‌بنیاد یا نظریه برگرفته از داده‌ها^۱ بر سه عنصر استوار است: مضامین، مفاهیم و مقوله‌ها (محسنین، ۱۳۹۳: ۵۴). هدف عمده این نوع نظریه‌پردازی تبیین یک پدیده از طریق مشخص کردن عناصر کلیدی (مضامین، مفاهیم، مقوله‌ها) آن پدیده و سپس طبقه‌بندی روابط این عناصر، درون بستر و فرایند آن پدیده است (خاکی، ۱۳۹۲: ۹۸).

بدین منظور در تحقیق حاضر سخنرانی‌ها، نامه‌ها، آراء، نظرات، اوامر و فرمایشات حضرت آیت‌الله امام خامنه‌ای^{مدظله‌العالی} که ارتباط با موضوع تحقیق دارند، مورد بهره‌برداری قرار گرفته‌اند و اطلاعات مورد نیاز این پژوهش از دو روش مطالعات کتابخانه‌ای و پرسشنامه جمع‌آوری شده است.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها:

در این پژوهش جهت استخراج موارد مرتبط با پژوهش در خصوص منظومه فکری حضرت آیت‌الله امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) از تحلیل محتوا در بخش کیفی و جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کمی نیز از دو روش توصیفی و استنباطی استفاده شده است.

تجزیه و تحلیل و یافته‌های تحقیق

تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو بخش تحلیل اطلاعات کیفی و سپس کمی صورت گرفته است. در بخش کیفی مراحل و گام‌ها که روش تحقیق و تجزیه و تحلیل داده‌های آن بر پایه اصلی روش «نظریه برخواسته از داده‌ها» پایه‌ریزی گردیده که در آن مفاهیم و مقوله‌ها طی یک فرآیند منظم به‌طور مستقیم از داده‌ها کشف می‌شوند؛ پس از استخراج مفاهیم، مقوله‌ها و مضامین از بخش کیفی، در بخش کمی به تحلیل توصیفی و استنباطی داده‌های حاصل از پرسشنامه در بخش نخبگی پرداخته می‌شود تا مقوله‌های کشف شده از بخش کیفی را به لحاظ پایایی و اعتبار مورد آزمون قرار گیرد و در نهایت نیز الگوی راهبردی اداره امور مبارزه با موادمخدر ارائه می‌شود. مضامین تحقیق حاضر با توجه به محورهای سه‌گانه اداره امور مبارزه با موادمخدر شامل: دکترین، اهداف و سیاست‌ها می‌باشند.

¹ Grounded Theory

➤ **ارائه الگوی راهبردی در اداره امور مبارزه با مواد مخدر بر اساس... ۹۳**

در جدول شماره ۲ با توجه به کلمات کلیدی استخراج شده و جملات حضرت آیت‌الله امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، مفاهیم و مقولات مرتبط ارائه می‌گردد:

جدول ۲. مفاهیم و مقولات مرتبط در بیانات حضرت آیت‌الله امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

ردیف	کلمات مرتبط با مفاهیم	فراوانی کلمات	درصد فراوانی	مفاهیم	فراوانی مفاهیم	مقوله	مضمون
۱	انقلاب - پاسداری - شرع - حرام - تولید مواد	۳۸	۶.۹۶	مقابله با کارکرد ناامن ساز مواد مخدر در تهاجم فرهنگی و زدودن فرهنگ پایداری و مقاومت در کشور، مقابله با کارکرد مواد مخدر برای خارج کردن جوانان از صحنه، مقابله با کارکرد مواد مخدر در ایجاد اقتصادی فتنه برانگیز و فسادآور، - مبارزه با مواد مخدر به مثابه پاسداری از انقلاب - مخالفت شرع با قاچاق مواد مخدر - حرام بودن مصرف مواد مخدر - حرام بودن خرید و فروش مواد مخدر - حرام بودن قاچاق - مخالفت با کشت مواد مخدر - مخالفت با آزادی مصرف مواد مخدر	۸	پاسداری از انقلاب و شرع	دکترین
۲	فرهنگ - امنیت فرهنگی - جامعه دانشگاهی	۱۹	۳.۴۸	مقابله با کارکرد ناامن ساز مواد مخدر شامل: کارکردهایی از قبیل تقویت باندهای وابسته و مافیایی اطلاعاتی غربی - پولشویی و کسب درآمدهای حاصل از فعالیت کثیف سرویس	۳	تقویت فضای فرهنگی کشور	اهداف

ردیف	کلمات مرتبط با مفاهیم	فراوانی کلمات	درصد فراوانی	مفاهیم	فراوانی مفاهیم	مقوله	مضمون
				های اطلاعاتی غربی - و ایجاد شبکه های جمع آوری عملیات در پوشش ترانزیت موادمخدر باید مورد توجه قرار گیرد. مضر بودن فضای فرهنگی آلوده به اعتیاد- امنیت فرهنگی عاملی در پیشگیری اعتیاد جوانان- نقش جامعه دانشگاهی در حل مشکل اعتیاد			
۳	آگاهی جوانان- جوان-هوشیاری جوانان- ایمان- معرفت- اراده- تقویت روحیه	۱۰۲	۱۸.۶۸	لزوم آگاهی جوانان از برنامه استعمار- لزوم تقویت ایمان، معرفت و اراده جوانان- لزوم تقویت روحیه، ایمان و شور و شوق	۳	پیشگیری از اعتیاد (آموزش و آگاهی)	اهداف
۴	مردم- مبارزه جوانها- مبارزه در مرز- ملت- تهدید	۸۰	۱۴.۶۵	مقابله با کارکردهای ناامن ساز موادمخدر شامل کارکردهایی از قبیل: ابزاری برای توسعه و کسب درآمدهای نامشروع از طرفی به صحنه آوردن افراد بی اراده و وابسته در جبهه دفاع از ضدارزوها - کانون برهم زننده امنیت شغلی و اجتماعی افراد و خانواده ها باید مورد توجه قرار گیرد. مسئولیت مردم در مبارزه با قاچاق موادمخدر- لزوم مبارزه خود جوانها با موادمخدر- استفاده از شور و نشاط جوانان در مبارزه با	۵	مردمی کردن مبارزه	سیاستها

♦ ۹۵ + ارائه الگوی راهبردی در اداره امور مبارزه با مواد مخدر بر اساس ...

ردیف	کلمات مرتبط با مفاهیم	فراوانی کلمات	درصد فراوانی	مفاهیم	فراوانی مفاهیم	مقوله	مضمون
				موادمخدر- لزوم مبارزه ملت آگاه- مبارزه خود مردم با موادمخدر به عنوان مهمترین عامل			
۵	نابودی- آلوده کردن از کارافتادگی- پسرقت- تباه کردن- ناامنی- عامل تهدید	۲۴	۴.۴۰	از کار افتادگی افراد معتاد- فلج کردن جوانها- منفعل شدن معتاد- اعتیاد پسرقت است- عدم مقابله درست با تباه کردن جوانان- اعتیاد عامل ناامنی- موادمخدر عامل تهدید	۷	توجه به اثرات سیاستها در اعتیاد	سیاستها
۶	نجات معتاد- معالجه معتاد- ترک دادن	۹	۱.۶۵	لزوم معالجه معتادان- لزوم نجات معتادان- ترک دادن معتاد حتی به زور	۳	درمان معتادان و کاهش آسیب	
۷	فقر- بیکاری- اقتصاد- اقتصادی- اجتماع- اجتماعی- آسیب اجتماعی- آسیب	۳۷	۶.۷۸	اعتیاد نتیجه فقر- اعتیاد نتیجه بیکاری- اعتیاد به مثابه آسیب اجتماعی	۳	تقویت زیرساختهای اقتصادی- اجتماعی	اهداف
۸	مبارزه با موادمخدر- مبارزه- موادمخدر- دشمن- جهاد- جنایت- جرم- مبارزه جدی- مقابله جدی- مبارزه با ناامنی- مبارزه با اعتیاد	۱۵۹	۲۹.۱۲	لزوم مبارزه با موادمخدر به عنوان برنامه دشمن- مبارزه با موادمخدر جهاد است- حساسیت مبارزه با موادمخدر- لزوم مبارزه با دشمنان توسعه دهنده موادمخدر- لزوم مبارزه با جرم و جنایت ناشی از موادمخدر- لزوم مبارزه جدی با موادمخدر- مبارزه با ناامنی ناشی از موادمخدر- لزوم مبارزه با اعتیاد- لزوم رفع	۱۰	مبارزه همهجانبه با موادمخدر	اهداف

ردیف	کلمات مرتبط با مفاهیم	فراوانی کلمات	درصد فراوانی	مفاهیم	فراوانی مفاهیم	مقوله	مضمون
				تهدیدات ناشی از موادمخدر- مقابله جدی با موادمخدر			
۹	قاچاق- قاچاقچی- اعدام حقوق بشر	۳۷	۶.۷۸	لزوم برخورد با قاچاق موادمخدر- اعدام قاچاقچیان موادمخدر نقض حقوق بشر نیست- مجازات قاچاقچیان موادمخدر راه تضمین سلامت جامعه	۳	مجازات مجرمان موادمخدر	سیاست‌ها
۱۰	استعمار- استکبار- ترویج موادمخدر- برنامه دشمن- آمریکا- تهاجم فرهنگی- توطئه- انگلیس- دست‌های پشت پرده	۴۱	۷.۵۱	برنامه استکباری برای ترویج موادمخدر- برنامه استعمار برای ترویج موادمخدر- مصرف موادمخدر بخشی از تهاجم فرهنگی- نقش اشرار در اعتیاد جوانان- نقش غرب و کشورهای غربی در گسترش اعتیاد- اعتیاد، حربه دشمن برای تباه کردن نیروی انسانی	۶	مبارزه با برنامه‌های استعمار و استکبار	دکترین

در جدول شماره ۳ تعداد جملات، مفاهیم، مقولات و مضامین احصاء شده از دیدگاه‌های حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) ارائه می‌گردد:

جدول ۳. تعداد جملات، مفاهیم، مقولات و مضامین احصاء شده از دیدگاه‌های حضرت آیت‌الله امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

تعداد مضامین	تعداد مقولات	تعداد مفاهیم	تعداد جملات (داده‌های خام)	آماره‌ها / منبع گزاره
۳	۱۲	۵۱	۲۶۳	حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

جمع‌بندی مفاهیم، مقولات و مضامین استخراج شده

جهت افزایش روایی و اعتبار مقولات استخراج شده از منابع متفاوت در نهایت یکبار دیگر این مقولات جهت تعیین روایی به هفت نفر از خبرگان مدیریتی ارائه گردید و نتایج نهایی دسته‌بندی و مقولات در ذیل مضامین سه‌گانه مشخص گردید:

✓ مضمون دکترین اداره امور مبارزه با مواد مخدر

با بررسی منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، مفاهیم مختلف از منابع استخراج شد که از این بین تعداد سه مقوله برای مضمون دکترین مبارزه با مواد مخدر شامل: «پاسداری از انقلاب و شرع در برابر دشمن و آسیب‌های اجتماعی»، «اعتیاد سدره تمدن‌سازی در کشور» و «مبارزه با برنامه‌های استعمار و استکبار» استخراج گردیدند.

✓ مضمون اهداف در اداره امور مبارزه با مواد مخدر

با بررسی منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، مقوله‌های «حفظ نیروی انسانی»، «مبارزه همه‌جانبه با مواد مخدر»، «تقویت فضای فرهنگی کشور»، «تقویت زیرساخت‌های اقتصادی-اجتماعی» و «پیشگیری از اعتیاد (آموزش و آگاهی)» برای مضمون اهداف در اداره امور مبارزه با مواد مخدر شناسایی گردیدند.

✓ مضمون سیاست‌ها در اداره امور مبارزه با مواد مخدر

با بررسی منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، تعداد چهار مقوله برای مضمون سیاست‌ها در اداره امور مبارزه با مواد مخدر شامل «توجه به اثرات اعتیاد در سیاست‌گذاری»، «مردمی کردن مبارزه با مواد مخدر»، «مجازات مجرمان مواد مخدر» و «درمان معتادان و کاهش آسیب (نجات معتادان)» استخراج گردیدند.

همچنین با توجه به نتایج معادلات ساختاری، در بعد دکترین، مقوله «برنامه‌های استعمار و استکبار»، در بعد اهداف، مقوله «مبارزه همه‌جانبه با مواد مخدر» و در بعد سیاست، مقوله «مردمی کردن مبارزه با مواد مخدر» از بیشترین اهمیت برخوردار بودند.

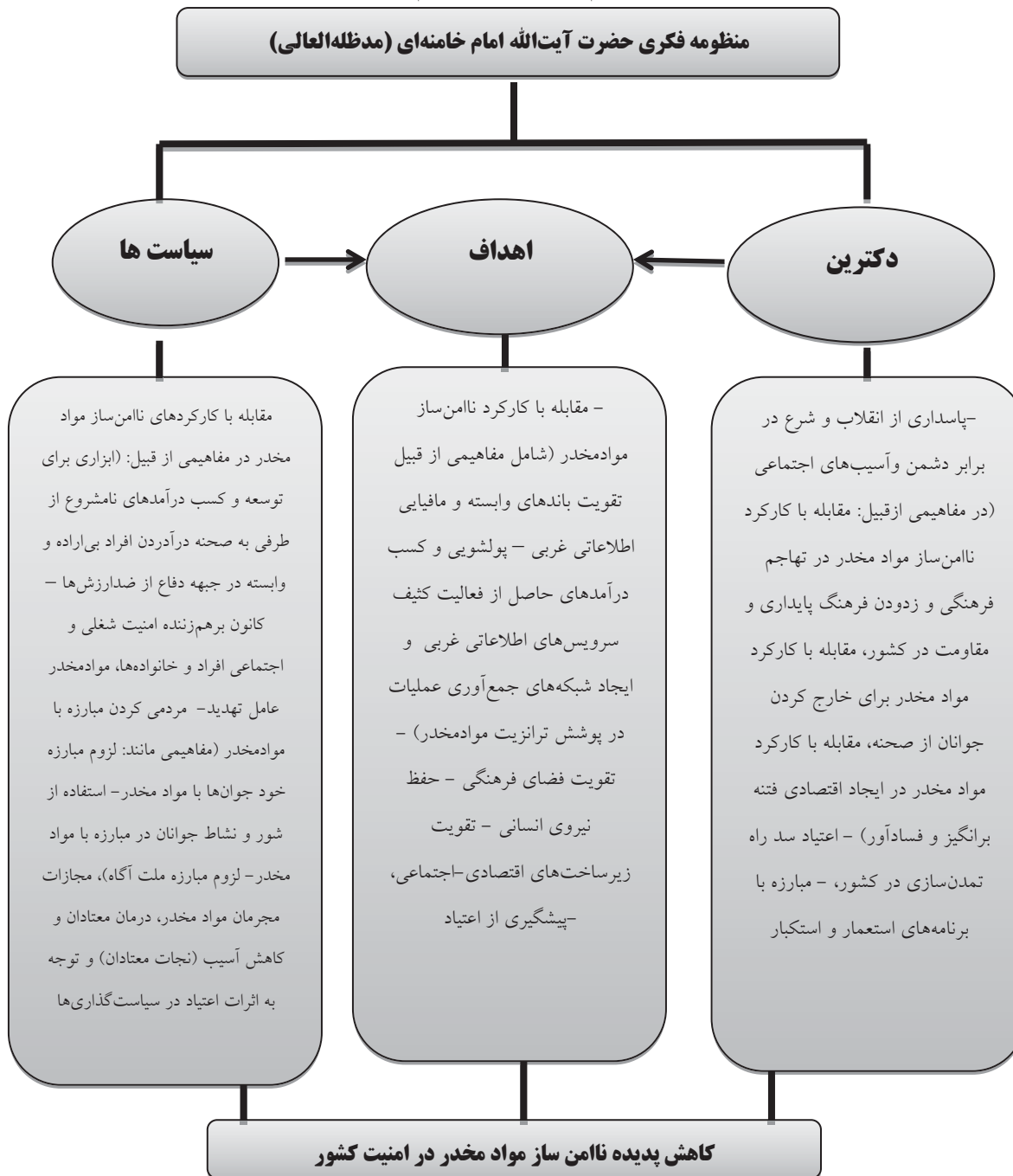
نتیجه‌گیری و پیشنهاد:

منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در اداره امور مبارزه با موادمخدر، شامل سه بعد دکتترین، اهداف و سیاست‌ها است و تمامی اهداف، سیاست‌ها و فعالیت‌ها در اداره امور مبارزه با موادمخدر باید در راستای توجه به سه مقوله مربوط به مضمون دکتترین به شرح زیر باشد: پاسداری از انقلاب و شرع در برابر دشمن و آسیب‌های اجتماعی (در این مقوله مقابله با کارکرد ناامن‌ساز موادمخدر در تهاجم فرهنگی و زدودن فرهنگ پایداری و مقاومت در کشور، مقابله با کارکرد موادمخدر برای خارج کردن جوانان از صحنه، مقابله با کارکرد موادمخدر در ایجاد اقتصادی فتنه برانگیز و فسادآور، باید مورد توجه قرار گیرد. مخالفت با آزادی مصرف موادمخدر، مخالفت شرع با قاچاق موادمخدر مطرح است)، اعتیاد سدراه تمدن‌سازی در کشور، مبارزه با برنامه‌های استعمار و استکبار (در این مقوله مقابله با کارکرد ناامن‌ساز موادمخدر شامل: کارکردهایی از قبیل تقویت باندهای وابسته و مافیایی اطلاعاتی غربی - پولشویی و کسب درآمدهای حاصل از فعالیت کثیف سرویس‌های اطلاعاتی غربی - و ایجاد شبکه‌های جمع‌آوری عملیات در پوشش ترانزیت موادمخدر باید مورد توجه قرار گیرد. مصرف موادمخدر بخشی از تهاجم فرهنگی، اعتیاد حربه دشمن برای تباہ کردن نیروی انسانی، لزوم توجه به نقش کشورهای غربی در گسترش اعتیاد مطرح است) که شناسایی و استخراج گردیدند و پنج مقوله حفظ نیروی انسانی، مبارزه همه‌جانبه با موادمخدر (در این مقوله مواردی از قبیل لزوم مبارزه با موادمخدر به‌عنوان برنامه دشمن - مبارزه با موادمخدر جهاد است، لزوم رفع تهدیدات ناشی از موادمخدر - مقابله جدی با موادمخدر، مطرح است)، تقویت فضای فرهنگی کشور (در این مقوله مواردی از قبیل مضر بودن فضای فرهنگی آلوده به اعتیاد - امنیت فرهنگی عاملی در پیشگیری اعتیاد جوانان - نقش جامعه دانشگاهی در حل مشکل اعتیاد مطرح است)، تقویت زیرساخت‌های اقتصادی - اجتماعی، پیشگیری از اعتیاد (آموزش و آگاهی) در این مقوله مواردی از قبیل اعتیاد نتیجه فقر - اعتیاد نتیجه بیکاری - اعتیاد به‌مثابه آسیب اجتماعی و لزوم آموزش و آگاه‌سازی در این زمینه‌ها مطرح است)، برای مضمون اهداف در اداره امور مبارزه با موادمخدر شناسایی و استخراج گردید و تعداد چهار مقوله برای مضمون سیاست‌ها در اداره امور مبارزه با موادمخدر شامل: توجه به اثرات اعتیاد در سیاست‌گذاری (در این مقوله مقابله با کارکردهای ناامن‌ساز موادمخدر شامل کارکردهایی از قبیل: ابزاری برای توسعه و کسب درآمدهای نامشروع از طرفی به صحنه درآوردن افراد بی‌اراده

♦ ۹۹ —————+ ارائه الگوی راهبردی در اداره امور مبارزه با مواد مخدر بر اساس...

و وابسته در جبهه دفاع از ضداورزش‌ها - کانون برهم‌زننده امنیت شغلی و اجتماعی افراد و خانواده‌ها باید مورد توجه قرار گیرد. منفعل شدن معتاد- اعتیاد پسرقت است، اعتیاد عامل ناامنی- موادمخدر عامل تهدید، مطرح است)، مردمی کردن مبارزه با موادمخدر (در این مقوله مواردی از قبیل لزوم مبارزه خود جوان‌ها با موادمخدر- استفاده از شور و نشاط جوانان در مبارزه با موادمخدر- لزوم مبارزه ملت آگاه- مبارزه خود مردم با موادمخدر به‌عنوان مهم‌ترین عامل مطرح است)، مجازات مجرمان موادمخدر، درمان معتادان و کاهش آسیب (نجات معتادان)، شناسایی و استخراج گردیدند.

در مجموع می‌توان نتیجه گرفت پدیده موادمخدر به‌عنوان یک مقوله ناامن‌ساز در امنیت کشور محسوب می‌شود که در دکترین نظام و فرمایشات مقام معظم رهبری مشهود است و مقابله با کارکردهای موادمخدر که به آن‌ها اشاره گردیده بایستی در دستور کار متولیان امر مبارزه با موادمخدر قرار گیرد. با توجه به آنچه که در این تحقیق گذشت، می‌توان الگوی راهبردی در اداره مبارزه با موادمخدر بر اساس منظومه فکری حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) را به شکل نمودار شماره ۱ ارائه نمود:

پیشنهادها:

پیشنهادهای کاربردی:

- نهادهای ذی‌ربط مثل ستاد مبارزه با مواد مخدر هدف اصلی و اولیه را مبارزه همه‌جانبه با مواد مخدر قرار دهند؛ یعنی مبارزه هم در بحث کاهش عرضه و هم کاهش تقاضا و اولویت بعدی با توجه به نظرات نخبگان، ارائه و گسترش آموزش و آگاهی در سطح جامعه در زمینه پیشگیری از اعتیاد است. همچنین تقویت زیرساخت‌های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی در زمینه مبارزه با مواد مخدر از اهداف مهم دیگر نهادهای درگیر در این امر است، لذا دستگاه‌های مربوطه فعالیت‌های خود را در این مسیر تقویت نمایند.

- سیاست گسترش مشارکت و همکاری مردم در امر مبارزه و گسترش برنامه‌های مبارزه از طریق رسانه ملی در راستای آگاهی دادن به افراد و خانواده‌ها از سیاست‌های مهم بعدی است.

- برنامه‌ریزی بر مبنای سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری و اسناد مرتبط دیگر با این امر مثل برنامه‌های توسعه و ... باشد و کلیه برنامه‌ریزی‌ها مرتبط باید با رویکرد علمی و استفاده از نتایج پژوهش‌های علمی صورت بگیرد.

- انسجام ساختاری دستگاه‌ها و نهادهای ذی‌ربط در کنار تخصصی نمودن فعالیت‌ها

- هماهنگی مناسبی بین سازمان‌های دولتی با سازمان‌های غیرانتفاعی و مردم‌نهاد و همچنین ایجاد بستری مناسب جهت هماهنگی بهتر سازمان‌های مردم‌نهاد با یکدیگر به وجود آید.

- در جهت مبارزه همه‌جانبه با مواد مخدر و اطمینان از اجرای مناسب فعالیت‌ها، اشراف اطلاعاتی در فعالیت‌های مقابله با عرضه در کنار ایجاد سیستم‌های هوشمند جهت رصد وضعیت مبارزه با مواد مخدر در ایران مورد توجه خاص قرار گیرد .

پیشنهادهای پژوهشی:

- با توجه به گستردگی سازمان‌ها و نهادهای درگیر در امر مبارزه با مواد مخدر پیشنهاد می‌گردد جهت اجرای مطلوب منویات حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) برای هر یک از این نهادها با توجه به نتایج پژوهش به صورت مجزا الگوی راهبردی اداره امور مبارزه با مواد مخدر طراحی و تدوین گردد.

۱۰۲ فصلنامه امنیت ملی، سال هشتم، شماره بیست و هفتم، بهار ۱۳۹۷

– نتایج ارائه شده در این پژوهش مبتنی بر ارزیابی‌های گذشته و فعلی بوده است و تنها در یک مقطع زمانی خاص (حال حاضر) به ارائه ابعاد پرداخته است؛ از این رو نیاز به پژوهشی طولی می‌باشد.

– در قالب یک کار پژوهشی مبتنی بر مطالعات عمیق، وضعیت بهینه سازماندهی در ستاد مبارزه با موادمخدر جهت اجرای مطلوب منویات حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) ارائه گردد.

منابع و مآخذ:

الف) منابع فارسی:

- قرآن مجید، ترجمه استاد محمد مهدی فولادوند.
- آیت الله العظمی حضرت امام خامنه‌ای ^{مدظله العالی} (۱۳۹۲). نرم افزار حدیث ولایت، مجموعه رهنمودهای مقام معظم رهبری. تهران: موسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی، مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی.
- احمدوند، علی محمد (۱۳۹۳). سند راهبردی مقابله با عرضه موادمخدر و روان گردان‌ها، تهران: ستاد مبارزه با موادمخدر ریاست جمهوری.
- خاکي، غلامرضا (۱۳۹۲). روش تحقیق با رویکرد گرنردی در پایان‌نامه نویسی، چاپ اول، تهران: نشر فوژان.
- رستمی، یعقوب (۱۳۹۰). رویکرد اجتماع‌محور در پیشگیری از اعتیاد به موادمخدر، مجموعه مقالات ستاد مبارزه با موادمخدر ریاست جمهوری در حوزه موادمخدر، تهران: اطلاعات.
- زکریایی، محمدعلی (۱۳۹۰). بررسی و تحلیل محتوای دیدگاه‌های مسوولان و دست‌اندرکاران حوزه مبارزه با موادمخدر با نگاهی به سیاست‌های کلی نظام، تهران: مجمع تشخیص مصلحت نظام.
- عصاریان‌نژاد، محمدحسین (۱۳۹۰). مقدمه‌ای بر طرح تحقیق نظام حکومتی الگو، چاپ اول، تهران: نشر دانشگاه عالی دفاع ملی.
- محسنین، شهریار؛ اسفندیانی، محمدرحیم (۱۳۹۳). مدل‌سازی معادلات ساختاری به کمک نرم‌افزار لیزرل، چاپ دوم، تهران: نشر کتاب مهربان.
- مزدارانی، هادی (۱۳۹۰). بررسی تهدیدات امنیتی جمهوری اسلامی ایران، تهران: سازمان عقیدتی سیاسی ناجا.

ب) اسناد:

- خلاصه گزارش جهانی موادمخدر سال ۲۰۱۱ میلادی (۱۳۹۰). کمیته مستقل مبارزه با موادمخدر تشخیص مصلحت نظام. برگردان: محمدرضا نبوتی. قابل دسترسی در www.maslahat.ir
- دفتر مقابله با موادمخدر و جرم سازمان ملل، گزارش جهانی موادمخدر (World Drug Report) (۲۰۱۵). قابل دسترسی در www.unodc.org
- سند جامع پیشگیری اولیه از اعتیاد (۱۳۹۰). ستاد مبارزه با موادمخدر، اداره کل فرهنگی و پیشگیری. تهران: نشر طراحان. دریافت شده از وب‌سایت ستاد مبارزه با موادمخدر: www.dchq.ir/primary-prevention

- ۱۰۴ فصلنامه امنیت ملی، سال هشتم، شماره بیست و هفتم، بهار ۱۳۹۷
- سند جامع حمایت های اجتماعی و درمان اعتیاد کشور (۱۳۹۲). ستاد مبارزه با موادمخدر: دکتر محسن روشن پژوه. دریافت شده از وبسایت ستاد مبارزه با موادمخدر: www.dchq.ir
 - سند راهبردی طرح ملی مبارزه با موادمخدر، روان گردانها و پیش سازها در برنامه ششم توسعه (۱۳۹۴). شورای برنامه ریزی رفاه و تأمین اجتماعی، کارگروه مبارزه با موادمخدر، دبیرخانه کارگروه مبارزه با موادمخدر: گزارش شماره یک، ویرایش اول.
 - سند راهبردی طرح ملی مبارزه همه جانبه با موادمخدر، روان گردانها و پیش نیازها در برنامه ششم توسعه (۱۳۹۴). شورای برنامه ریزی رفاه و تأمین اجتماعی، کارگروه مبارزه با موادمخدر، گزارش شماره یک.
 - قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران. شورای نگهبان. قابل دسترسی در <http://www.shora-gc.ir/>
 - قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران. قابل دسترسی در <http://rc.majlis.ir/fa/law/show/94202>
 - قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴ - ۱۳۹۰). قابل دسترسی در <http://rc.majlis.ir/fa/law/show/790196>
 - سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴. قابل دسترسی در <http://farsi.khamenei.ir>
 - قانون برنامه ششم توسعه. قابل دسترسی در <http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=30128>
 - کتاب سال ستاد مبارزه با موادمخدر (۱۳۹۴). ستاد مبارزه با موادمخدر ریاست جمهوری.
 - قانون اصلاح قانون مبارزه با موادمخدر و الحاق موادی به آن مصوب ۱۳۶۷.۸.۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام. قابل دسترسی در <http://rc.majlis.ir/fa/law/show/99642>
 - نشریه ایران پاک. ستاد مبارزه با موادمخدر ریاست جمهوری، شماره های ۱، ۳، ۴، ۵، ۸، ۱۱، ۱۴، ۲۰، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۳۳. قابل دسترسی در www.dchq.ir

ج) منابع انگلیسی:

- Charmaz, K. (2011). Grounded theory methods in social justice research. The Sage handbook of qualitative research, 4, 359-380.
- Kline, R. B. (2011). Principles and practice of structural equation modeling. 2011. New York: Guilford Press Google Scholar.
- NIDA, (2008), Treatment Approaches for Drug Addiction, National Institute on Drug Abuse, US Department of Health & Human Services..
- Strauss, A., & Corbin, J. (1990). Basics of qualitative research (Vol. 15). Newbury Park, CA:
- UNDOC, World Drug Report, (2014). <https://www.unodc.org/wdr2014/>.